

Aycan Gönenç

macline@aycangonenc.com

www.aycangonenc.com

WIKI ile Web daha da kolay!

Bir Web tasarımcısı, site sahibinin işini kolaylaştırdığı ölçüde iyi bir tasarımcıdır.

En son yazımda, sağlıklı web tasarımı yapabilmek için HTML kodlarını iyi bilmek gerektiğinden bahsetmiş ve web tasarımını hafife alarak işe başlayanların daha sonra bunun acısını çekeceğinden bahsetmişim. Bu ay ise, tam tersi bir yaklaşımla karşınızdayım!

Yanlış anlamayın... Kendime ters düştüğüm filan yok. Bu yazıda işi kolaylaştırmaktan bahsedeceğiz ama Webmaster için değil, siteyi kullananlar ya da müşteriniz için kolaylaştıracak işleri.

Evet, iyi bir webmasterın kodlardan iyi anlaması lazım. Ancak aynı altyapıya sitesini tasarladığımız insanların ya da siteyi kullananların sahip olmasını bekleyemeyiz.

Diyelim ki müşterinize veritabanlı bir web sitesi yaptınız, kendisine "şifrenle bağlan, istediğin gibi yazıları, içeriği değiştir" dediniz. Müşteriniz, siteye bir link eklemek istediğinde, resim yerleştirmek istediğinde ya da yazıyı bold yapmak istediğinde neler yapması gerektiğini uzun uzun anlattınız. Ancak bu durumda %80 olacak olan şudur; sizce basit olan kodları ve kuralları aklında tutmayan ya da uygulamaktan çekinen veya üşenen müşteriniz gerekli değişiklikler için yine size başvuracaktır!

İyi web tasarımı işte tam bu noktada kendini gösterir. Bir web tasarımcısı, site sahibinin işini kolaylaştırdığı ölçüde iyi bir tasarımcıdır. İşte Wiki dili bize bu imkanı tanıyor.

WIKI Nedir?

1995 yılında, Oregonlu bir programcı olan Ward Cunningham tarafından ortaya koyulan Wiki bildiğimiz HTML kodları yerine daha "akılda kalıcı", "gözle görünebilir", "pratik", "normal düz yazıya benzer" bir işaretleme dili kullanma mantığıdır. Cunningham bu mantığa "Wiki" adını koyarken, "Çabuk çabuk" anlamına gelen Honolulu havaalanındaki otobüslerin adından "Wiki Wiki" esinlenmiştir.

Wiki dilini kullanan ve İnternetin en geniş içeriğe sahip online ansiklopedisi olan wikipedia.org tarafından geniş kitlelere tanıtılan Wiki dili pek çok farklı programlama platformunda "javascript, asp, php, C++ v.b." kullanılabilir.

Wikipedia.org'un içeriğinin son derece geniş olmasının sebebi siteyi ziyaret edenlerin Wiki dilini kullanarak rahatlıkla site içeriğine katkıda bulunabilmesidir.

Farklı programlama dillerinde yazılmış Wiki Engine'lerin bir listesini <http://c2.com/cgi/wiki?WikiEngines> linkinde bulabilirsiniz.

WIKI Ne Yapar?

En basit tanımıyla, Wiki dili HTML kodlarının görüldüğü işi çok daha basit işaretlemelerle yerine getirerek içerik yönetimini olabildiğince basitleştirir.

Birkaç örnek verelim;

HTML kodlarıyla bir email linki yaratmanız için aşağıdaki gibi bir kodu aklınızda tutup yazmanız gerekir.

```
<a href="mailto:macline@aycangonenc.com">macline@aycangonenc.com</a>
```

Wiki diline ise bir email adresi yazdığınızda bu adres otomatikman email linkine dönüşür! Yani, sayfaya macline@aycangonenc.com yazmanız yeterlidir.

Diyelim ki sayfanızdan yahoo.com'a link vereceksiniz. HTML ile bunu;

```
<a href="http://www.yahoo.com">Yahoo için tıklayınız </a>
```


şeklinde yazabilirsiniz.

Wiki dilinde ise;

[<http://www.yahoo.com> | Yahoo için tıklayınız]

yazmanız, aynı işi görecektir!

Sayfaya resim eklemek için, HTML'de;

```

```

Yazmanız gerekirken, Wiki'de

```
[images/image.jpg]
```

yazmanız yeterlidir.

Bir tablo hazırlamak için;

```
<table>
```

```
<tr>
```

```
<td>İsim</td>
```

```
<td>soyad</td>
```

```
</tr>
```

```
<tr>
```

```
<td>Aycan</td>
```

```
<td>Gönenç</td>
```

```
</tr>
```

```
<tr>
```

```
<td>Çınar</td>
```

```
<td>Gönenç;</td>
```

```
</tr>
```

```
</table>
```

Yazmak yerine,

İl İsim | Soyad İl

İl Aycan | Gönenç İl

İl Çınar | Gönenç İl

Gibi, bakınca çok daha fazla "tablo gibi görünen" bir işaretleme dili kullanabilirsiniz!

Bir liste hazırlamak için;

```
# Aycan Gönenç
```

```
# Çınar Gönenç
```

Yazmanız yeterlidir. Bu kodun web

tarayıcınıza yansımaları,

```
1. Aycan Gönenç
```

```
2. Çınar Gönenç
```

Şeklinde olacaktır.

Bu örnekleri uzatmak mümkün. Wiki mantığında uygulayıcının yorumuna göre işaretlemeler farklılık gösterebilir. Bu farklılıkların giderilmesi ve Global bir Wiki dili oluşturulması için çalışmalar yapılmaktadır.

Bu ve benzeri örnekleri, yazının sonunda bahsedeceğim ve sizler için Türkçe olarak hazırladığım AGWIKI web sitesinde bulabilirsiniz.

Wiki Nasıl Çalışır?

Prencip olarak Wiki, bir web programı, script ya da script grubu sayesinde web veritabanına yazılmış olan ya da düz dosya halindeki verileri okur, bu verileri HTML kodları ile değiştirir ve web tarayıcısına yansıtır. Çoğu Wiki Engine, Regular Expressions (Düzenli ifadeler - kısa adı ile Regex) sintaxlarını kullanır. Regex programlama dillerinin çoğu tarafından kullanılabilen, ayrıca öğrenilmesi için biraz zaman ayrılması gereken bir konudur. Regex'in PHP'de kullanımına basit bir örnek olarak aşağıdaki kodu verebiliriz:

```
<?php
$yazi="Beni *bold* yap.";
$yeni_yazi=ereg_replace("\*([a-zA-Z]+)\*","<b>\1</b>", $yazi);
echo $yeni_yazi;
?>
```

Bu örnekte yazı içinde başına ve sonuna * işareti koyduğumuz kelimenin web tarayıcısındaki görüntüsü bold olacaktır. Çünkü kod *bold* şeklindeki yazıyı bold şekline dönüştürmektedir.

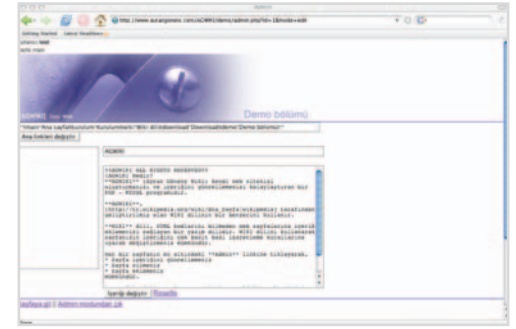
AGWIKI

Wiki mantığını daha iyi anlamanız ve deneyerek öğrenmeniz için, sizin için bir örnek uygulama hazırladım.

www.aycangonenc.com/AGWIKI adresinden ulaşabileceğiniz AGWIKI, PHP ile hazırlanmış MYSQL veritabanı kullanan bir Wiki Engine'dir. Bu sitenin "Demo" bölümüne bağlanıp içeriğin nasıl oluşturulduğunu görebilir, istediğiniz takdirde sadece 44 kb olan ve birkaç scriptten oluşan bu programı bilgisayarınıza indirip web sunucunuza kurarak kendi WIKI sitenizi oluşturabilirsiniz.

Hatırlatmakta yarar var, bu scripti ticari bir amaçla kullanmanız gerekiyor. :)

Yaklaşık 1.5 aylık çalışma ile hazırladığım bu programı zaman içinde daha da geliştireceğim ve aynı siteden sizlere bilgi vermeye devam edeceğim. Sürekli yeni özellikler eklediğim için farklı zamanlarda girip yeni eklenen özellikleri kontrol etmenizi ve üzerlerinde çalışmanızı öneririm. Amacım sizleri hazır programlara, scriptlere yönlendirerek öğrenmenizin önüne set çekmek değil. PHP Nuke benzeri programlar yıllardır bunu yapıyor zaten. İnsanlar PHP öğrenmek yerine gidip PHP Nuke öğreniyorlar. Halbuki PHP'yi öğrenen herhangi birisi PHP Nuke gibi bir

programı, ya da AGWIKI gibi bir Wiki Engine'i ve hatta çok daha iyisini pekala kendisi de yapabilir. Kendimizi geliştirirken amacımız bu olmalıdır; mümkün olduğunca hazır çözümlerden kaçmadığımız sürece öğrenemeyiz.

Hazır çözümler, birbirinin benzeri yüzlerce web sitesi anlamına gelir ki, bu da tasarımcı, yaratıcı olmanın önüne çekilen bir dikenli teldir!

Ben de nacizane bu yazıda dikkatinizi Wiki Dili üzerine çekmeyi hedefledim. Bu arada, AGWIKI ile ilgili yorumlarınızı, düşünce ve eleştirilerinizi bekliyorum. Herkese mutlu Wiki'ler! **ML**

